

Complexnummer: 520005

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Abdij Sint Paulus

Aantal complexonderdelen

6

Monumentnummers van complexonderdelen

520006, 520007, 520008, 525658,
525661, 525662

Woonplaats

Oosterhout

Gemeente

Oosterhout

Provincie

Noord-Brabant

Hoofdadres van hoofdobject

Hoogstraat 80, 4901 PK Oosterhout

Complexomschrijving

Inleiding.

Ten zuidoosten van de kern van Oosterhout is op een deels met een bomenrand omzoomd terrein de Sint Paulus-abdij gelegen. Van dit klooster met bijgebouwen komen de volgende vijf onderdelen in aanmerking voor rijksbescherming:

1. Het hoofdgebouw van het BENEDICTIJNERKLOOSTER, met de oudste delen uit 1906, uitgevoerd naar een ontwerp van de Franse architect Paul Bellot die zich op onderdelen heeft laten inspireren door een voorontwerp van architect Vilain en met latere uitbreidingen van Hans van der Laan.
2. Een WERKPLAATS met diverse ateliers uit 1927 door pater Jacques van der Mey.
3. Een LOODS voor karren en landbouwwerktuigen uit 1932 naar een ontwerp van pater Guus Caron.
4. Een GARAGE annex FRUITBEWAARPLAATS uit 1935 van pater G. Caron en A. Vermeulen in samenwerking met architect Alexander Kropholler.
5. Een POMPSTATION uit 1936-1937 van Hans van der Laan.

De overige gebouwen op het terrein, waaronder een kloosterboerderij uit 1952 van Hans van der Laan, vallen buiten

de rijksbescherming. Ook de aan het klooster grenzende kapel met verbindingsgang, een werk uit 1956 van architect J.H. Sluymmer, wordt buiten de bescherming gelaten.

De geschiedenis van het klooster van de 'Franse paters' gaat terug tot 1901, toen in Frankrijk de Wet op de Verenigingen (Le lois sur les associations) werd afgekondigd. Hierdoor werden aan de in Frankrijk gevestigde kloosterorden grote beperkingen opgelegd waarop de Abt van Solesmes, dom Paul Delatte, besloot de kloosters van zijn orde uit Frankrijk te doen vertrekken. In Oosterhout werd een stuk grond aangekocht in de nabijheid van het klooster der Benedictinessen, die hier reeds in 1901 een toevlucht hadden gevonden. Het klooster groeide vanaf het begin maar vooral ten tijde van de crises in de jaren twintig en dertig van de twintigste eeuw uit tot een nagenoeg volledig zelfvoorzienende gemeenschap met bedrijfjes die een veelheid aan producten en diensten konden leveren. Hieronder bedrijfjes gericht op agrarische producten (landbouw, veeteelt, zuivel, groenten, fruit, pluimvee, bijen), gericht op kleding en verzorging (kleermakerij, wasserij, linnenkamer, schoenmakerij, kappersbedrijf), gericht op restauratieve diensten (keukens, bakkerijen), en gericht op onderhoud en de productie van kunstvoorwerpen (timmerwinkel, schilderswinkel, bouw- en metselbedrijf, smederij, elektriciteit, verwarming, waterleiding, horlogemakerij, paramentenatelier, kaarsenmakerij, atelier voor reliekschrijven, kalligrafie, drukkerij en boekbinderij, beeldhouwerij, kunstschildersatelier en foto-studio).

Omschrijving.

Het kloostercomplex bevindt zich ten zuidoosten van de kom van Oosterhout in een gebied dat in de volksmond bekend staat als 'De Heilige Driehoek'; een driehoekig terrein waarop het klooster St. Catharinadal, de reeds vermelde Onze Lieve Vrouwe-abdij van de Benedictinessen en voorliggend complex gelegen zijn. Het huidige terrein van de St. Paulus-abdij bevindt zich in de zuidpunt van deze driehoek en wordt grofweg begrensd door de Hoogstraat in het noorden, de Eikenlaan in het westen, de Monnikendreef in het zuiden en een noord-zuid lopend weggetje in het oosten. Ten oosten en ten zuiden liggen in erfpacht gegeven gronden.

Het terrein is deels omzoomd met een thans monumentale bomenrand uit de bouwtijd, destijds bedoeld ter beschutting tegen weersinvloeden vanuit het noorden en westen en als natuurlijke scheidingswand tussen het klooster en de aan de overkant gelegen abdij der Benedictinessen. De oude-padenstructuur is deels bewaard gebleven en deels gewijzigd of verdwenen door functionele herbestemming van de gronden. Centraal op het terrein bevindt zich het kloostergebouw. De overige te beschermen onderdelen liggen hier omheen gegroepeerd. Aan de bosrijke Monnikendreef in het zuiden bevinden zich naast elkaar de werkplaats met ateliers en de garage annex fruitbewaarpplaats. Ten noorden van het kloostergebouw bevinden zich de loods voor de landbouwwerktuigen en het pompstation.

Waardering.

Het benedictijnerklooster met bijgebouwen is van algemeen belang. Het complex bezit cultuurhistorische waarden. Het is van belang als bijzondere uitdrukking van een culturele, geestelijke en economische ontwikkeling, namelijk de vestiging van nieuwe, grotendeels zelfvoorzienende kloostergemeenschappen in het begin van de twintigste eeuw, in dit geval als uitvloeisel van de Franse Wet op de Verenigingen en de crises van de jaren twintig en dertig. Daarnaast heeft het cultuurhistorische waarde vanwege de grote diversiteit aan typologieën die alle tezamen een zeer compleet beeld geven van een karakteristiek maar in de tijd veranderend kloostercomplex. Het complex heeft architectuur- en kunsthistorische waarden. Het is van groot belang vanwege de betekenis van de toegepaste architectuurtheorieën, gehanteerde stijldiversiteit en constructies voor de geschiedenis van de architectuur en

bouwtechniek. Daarnaast vanwege het bijzondere belang van diverse complexonderdelen binnen het oeuvre van de uitvoerende architecten. Verder vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van de architectonische ontwerpen in combinatie met het bijzondere materiaalgebruik en de zeer gedetailleerde ornamentiek. Verder vanwege de veelal nog intacte samenhang tussen de ex- en interieurs met inventaris. Het complex bezit ensemblewaarden. Het vormt tesamen met de overige tot de Sint Paulus-abdij behorende objecten een historisch gegroeid religieus ensemble. Daarnaast bezit het ensemblewaarde vanwege de situering binnen de ten zuidoosten van de kern van Oosterhout gelegen 'Heilige Driehoek', eveneens een historisch gegroeide concentratie van religieuze gebouwen, voor het overige bestaande uit het klooster St. Catharinadal en de Onze Lieve Vrouwe-abdij.

Het complex is van belang wegens de gaafheid van de architectonische hoofdvormen en grote delen van de interieurs evenals de herkenbaar bewaard gebleven oorspronkelijke dispositie op een met een bomenrand omzoomd terrein in een landelijke setting.

Monumentnummer*: 520006

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 18 december 2001
Kadaster deel/nr: 13395/2

Complexnummer

520005

Complexnaam

Abdij Sint Paulus

Woonplaats*

Oosterhout

Gemeente*

Oosterhout

Provincie*

Noord-Brabant

Straat*

Hoogstraat

Nr*

80

Toev.*

Postcode*

4901 PK

Woonplaats*

Oosterhout

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Oosterhout

Sectie*

G

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

2840

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding.

Centraal op het terrein bevindt zich het hoofdgebouw van het BENEDICTIJNERKLOOSTER. Het klooster werd voornamelijk opgetrokken in een drietal bouwfases, te weten 1906, 1908-1910 en 1919-1920. De prior van Wisques wijdde het (eerste) gebouw op 19 september 1906. Monnik-architect Paul Bellot maakte de ontwerpen volgens het principe van de 'gulden snede' in een late Neo-Gotische en Art Déco-stijl. Aannemer Martens voerde het werk uit. Aan de kunstzinnige inrichting van het interieur (o.a. schilderijen, beeldhouwwerk, glas-in-loodvensters) werd met name een bijdrage geleverd door de paters Jacques van der Meij, François Mes en H. Louwerse. Oorspronkelijk zou architect Vilain (Rijssel) het klooster bouwen. Van zijn voorontwerp nam Bellot de oriëntatie van klooster en kerk, de dispositie van de vleugels rond een pandhof, de globale afmetingen van de bouwdelen en een gefaseerd uitvoeringsplan over. Van de latere uitbreidingen zijn er twee met name vermeldenswaard. Ten eerste een aanbouw aan de voormalige KAPITTELZAAL, daterend uit 1930 en ontworpen in late Neo-Gotische stijl. Dit is het eerste gerealiseerde bouwkundige ontwerp van monnik-architect Hans van der Laan. Het werk werd uitgevoerd door aannemer Martens. Ten tweede het HOSPITIUM (gastenverblijf) uit 1938-1939, eveneens een creatie van Hans van der Laan in samenwerking met zijn broer Nico, nog overwegend onder invloed van het gedachtegoed van de Delftse school ontworpen. Het gastenverblijf is het eerste gebouw dat volgens de door Van der Laan ontwikkelde theorie over de 'grondverhouding' is gerealiseerd en het staat daarmee aan de basis van een nieuwe stroming die later als 'Bossche School' door het leven zal gaan. Broeder Cornelis ontwierp de voordeur. Aannemer B. de Bont uit Nieuwkuik voerde het werk uit. Door de aanbouw van het hospitium kwam de oorspronkelijk aan de westzijde gesitueerde hoofdingang aan de noordzijde te liggen. In 1985 is voor de westelijke vleugel een terras aangelegd. In

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

de loop der jaren is het klooster slechts op enkele onderdelen gewijzigd of gemoderniseerd.

Omschrijving.

Het bakstenen kloostergebouw, bestaande uit vier ongelijkvormige vleugels rondom een binnenhof met omlopende gangen, beslaat in de kern een carré-vormige plattegrond. De kloostergangen zijn alleen in het noorden en westen tweebeukig. In de diverse vleugels bevinden zich onder andere een voormalige sacristie, kapittelzaal, trappenhuis en voormalig scriptorium (oostvleugel); een refter (zuidvleugel); het centrale trappenhuis, een voormalig gastenverblijf, bibliotheek en voormalige hoofdingang met portiersloge en spreekkamers (westvleugel) en een voormalig kerkschip met thans afgescheiden priesterkoor uit 1919-1920 (noordvleugel). Op de verdiepingen onder andere het noviciaat en vele kloostercellen. Chambrettes verdwenen. Aan de binnenzijde het traditionele kloosterpand van vier gangen rond een binnenhof. Aan de zuidwestelijke punt een forse overhoekse uitbouw op nagenoeg rechthoekig grondplan (keuken, bijkeuken, toiletten, gastenverblijf, cellen) en aan de oostgevel en de noordwestelijke hoek twee aanbouwen (uitbreiding kapittelzaal uit 1930 en nieuw gastenverblijf uit 1938-39), beide op rechthoekig grondplan.

De diverse, gedeeltelijk onderkelderde onderdelen tellen één tot vier bouwlagen, grotendeels met een extra kapverdieping, onder voornamelijk zadeldaken, maar ook tent- en lessenaardaken of onder plat. Hoogten van noklijnen en dakvoeten variëren. Daken gedekt met muldenpannen, Tuile-du-nordpannen, verbeterde Hollandse pannen en bitumineuze dakbedekkingen met kiezel. Op de daken enkele decoratief gemetselde schoorstenen, verschillende stenen dakkapellen met gedrukte spitsboogvensters onder aankappende zadeldakjes met windveren, en diverse daklichten. Opmerkelijke campanile onder zadeldak op het dakschild van een kloostergang aan het binnenhof. Eenvoudige, opliggende bakgoten of bakgoten op klossen. Het in kruisverband gemetselde klooster is ontworpen op basis van een standaardtravee van 3,60 meter.

Behalve door de kubische aaneenschakeling van de diverse onderdelen wordt het exterieur geleed door het gebruik van licht risalerende tuitgevels, een deels omlopende plint met speklagen van geglazuurde baksteen, zich verjongende steunberen en (top-)pilasters, grote (blinde) muurnissen en casementen, diverse boogfriezen, en friezen met siermetselwerk en tandlijsten net onder de dakrand. Het muurwerk wordt verlevendigd door de toepassing van gekleurde baksteen en hardsteen voor onder meer siermetselwerk, (doorgetrokken) lateien en (lek-)dorpels, sluitstenen, afdeklagen en bekroningen. In de gevels een opmerkelijk grote variatie in openingen, zowel rechtgesloten als onder gedrukte en stompe spitsbogen, keper-, korf-, segment- en rondbogen, in relatie tot de uiteenlopende functies der ruimten. Houten en stalen, soms afgebiljoende kozijnen, met veelal samengestelde vensters voorzien van geometrische roedenverdeling. Diverse glas-in-loodvensters. In de westelijke bibliotheekvleugel is in een projecterend volume geheel rechts, onder een ter plaatse doorschietend dakschild en met een topgevel tegen een aankappend zadeldak, het centrale trappenhuis duidelijk herkenbaar.

De drielaags overhoekse keukenuitbouw in het zuidwesten wordt afgesloten en bekroond met een rijk bewerkte en deels uitspringende vierlaags toren. Tentdak en topgevel met aankappend zadeldak.

In de oksel van deze uitbouw en de zuidvleugel staat een deels in de hoofdmassa ingebedde octogonale traptoren met rijk bewerkte kop. Op de verdieping van de zuidvleugel (waarin o.a. de refter) bevindt zich geheel links de rijk bewerkte tuitgevel van de abtskapel met vijfvoudig gekoppelde keperboogvensters. Geheel rechts in de zuidgevel het doorschietende hoekvolume van de oostvleugel. Kopgevel bekroond met gekoppelde tuitgevels.

Ongeveer in het midden van de oostvleugel bevindt zich een haakse drielaags uitbouw van oorspronkelijk twee traveeën breed waarin zich de voormalige kapittelzaal bevindt, in 1930 door Hans van der Laan met nog eens twee traveeën uitgebreid en opgetrokken naar vier bouwlagen plus een kapverdieping onder zadeldak. In het verlengde van de noklijn bevindt zich aan de zijde van de kloosterhof een in vakwerk opgemetselde Vlaamse gevel onder een zadeldak met een lagere noklijn dan van voornoemde uitbouw. Ter linkerzijde van de uitbouw is een duidelijk herkenbaar trappenhuis met tuitgevelbekroning gesitueerd. Ter rechterzijde, op de hoek van oost- en noordgevel, bevindt zich het geheel in Art Déco-stijl ontworpen sanctuarium uit 1919-1920. Rijk gedecoreerde gevels met klimmende keperboogvensters en borstweringen met gestileerde kantelen tussen rijk bewerkte hoektorens en een klokkentoren. Het resterende noordelijke vleugeldeel bestaat onder andere uit het drie traveeën lange, voormalige kerkschip met blinde muurnissen op het noorden maar beglaasde openingen aan de zijde van de kloosterhof. Lagere pseudo-zijbeuken aan de noordzijde, in het midden onderbroken door de loodrecht hierop geplaatste, buiten de bescherming vallende verbindingsgang naar de kloosterkerk van Sluyster uit 1956. Verder een eenlaags verbindingstuk onder plat naar de westelijke vleugel en naar het op de noordwestelijke hoek in 1938-1939 gerealiseerde hospitium van Hans en Nico van der Laan. Dit onderkelderde gastenverblijf beslaat een rechthoekige plattegrond en telt twee bouwlagen plus een kapverdieping onder een met gesmoorde verbeterde Hollandse pannen gedekt, deels afgeplat zadeldak. Sobere goot op blokvormige klossen. De zes traveeën brede, in kruisverband gemetselde gevels worden horizontaal geleed door drie boven elkaar gelegen vensterreeksen: kleine rechtgesloten kelderlichten onderlangs de gevel, rondbogige vensters en entreeportiek op de begane grond en opmerkelijk hoog gesitueerde gekoppelde vensters met scheidingszuil tussen doorgetrokken lateien en dorpels net onder de dakvoet. Entreeportiek in de noordgevel onder bakstenen rondboog op hardstenen aanzetstenen. Hardstenen trap geflankeerd door gekrulde smeedijzerenleuningen. Dubbele deur met sierlijk beslagwerk en vernuftig slot van broeder Cornelus. Overige gevels met gelijksoortige detaillering.

De gevels van de kloostergangen rondom de heringerichte binnenhof zijn alle drie traveeën lang. Per travee twee gekoppelde, gedrukte spitsboogvensters met stalen maaswerk waartussen en waarboven een achtruit in een getoogd kozijn met geprofileerde V-vormige punt aan de onderzijde. In het hart van het binnenhof een natuurstenen kruis op een ranke, zich verjongende sokkel.

Het interieur is vrij gaaf bewaard gebleven. De muren zijn inwendig grotendeels opgetrokken in schoon metselwerk. Enkele ruimten, zoals verschillende gangen op de verdiepingen, zijn wit gepleisterd. De ruimten worden geleed door een grote variatie aan spitse en ronde gordel-, schei- en muraalbogen, deels rustend op bakstenen pijlers. Verder komen segmentbogen en decoratief uitgevoerde keperbogen veelvuldig voor. Tevens veel blinde boognissen. De ruimten worden op diverse manieren overspannen. Vaak gebeurt dit door vlakke houten zolderingen met veelal een balkenplafond of cassettenplafond (zoals in het trappenhuis). Een opmerkelijk rijk bewerkt houten plafond bevindt zich in de abtsskapel. Verder zijn er vlakke betonnen zolderingen (kelders), houten zadeldaken (kloostergangen) en enkele markante gewelven. Hieronder het keukengewelf, bestaande uit dubbele, afgeplatte kruisribben waartussen overhoeks geplaatste gewelven met graten, gevolgd door als een soort trompen afdalende baksteenbogen en ribben. Verder zijn vooral het gepolychromeerde kruisgewelf in het voormalige priesterkoor vermeldenswaard en het ingenieuze beglaasde gewelf in het voormalige kerkschip dat, rustend op de geleedende gordelbogen, trapsgewijs de ruimte overspant. Van de vloeren zijn vermeldenswaard: terrazzovloeren in het merendeel van de vertrekken op de begane grond, houten parketvloeren, divers gekleurde plavuizenvloeren en de natuurstenen vloer in het gastenverblijf.

Het muurwerk wordt vooral verlevendigd door het gebruik van divers gekleurde baksteen, hardsteen en profielsteen voor toepassing in onder meer speklagen en spekblokken, siermetselwerk, sluitstenen en kraagstenen. Subtiel gebruik van donkere metselvoeg. Van het interieur zijn speciaal vermeldenswaard: de zeer rijke, als een 'Gesamtkunstwerk' gedetailleerde abtskapel met muurschilderingen van François Mes; het voormalige kerkschip en de keuken met voornoemde gewelven; de ambachtelijk vaardig gemetselde kloostergangen en het centrale trappenhuis; het voormalige priesterkoor met sierlijk opengewerkte wanden en gewelf; de octogonale traptoren met decoratieve kapconstructie en beeldnis; verder onder andere diverse sierlijk afgebiljoende houten vleugeldeuren met siersmeedijzeren beslagwerk, enkele polychrome muurschilderingen en glas-in-loodvensters en de inventaris met diverse heiligenbeelden, alle grotendeels van eigen makelij.

Op de begane grond van het in 1938-1939 aangebouwde gastenverblijf bevinden zich een voorhal met portiersloge, enkele toiletten en vijf spreekkamers aan weerszijden van een centrale middengang, alle in schoon metselwerk. Detaillering deels zoals in het hoofdgebouw. Op de overeenkomstig ingedeelde, wit gepleisterde verdieping zijn acht logeerkamers aan weerszijden van de middengang gesitueerd. Sobere kamers met balkenzoldering en getoogde muurnissen met hardstenen vensterdorpsels.

Waardering.

Het benedictijnerklooster is van algemeen belang. Het object bezit cultuurhistorische waarden als bijzondere uitdrukking van een culturele, geestelijke en economische ontwikkeling, namelijk de vestiging van nieuwe, grotendeels zelfvoorzienende kloostergemeenschappen in het begin van de twintigste eeuw -in dit geval als uitvloeisel van de Franse Wet op de Verenigingen- en de crises van de jaren twintig en dertig. Daarnaast vanwege het belang van de typologie voor de ontwikkeling van kloostergebouwen. Het object heeft architectuur- en kunsthistorische waarden. Het is van groot belang vanwege de betekenis van de toegepaste architectuurtheorieën, gehanteerde bouwstijlen en constructies voor de geschiedenis van de architectuur en bouwtechniek. Daarnaast vanwege het bijzondere belang van het hoofdgebouw -als eerste grootschalige ontwerp- voor het oeuvre van architect Paul Bellot, van de uitbreiding van de voormalige kapittelzaal -als eersteling- en het nieuwe gastenverblijf -als richtinggevend gebouw binnen een nieuwe architectuurstroming- voor het oeuvre van architect Hans van der Laan. Verder vanwege de hoogwaardige esthetische kwaliteiten van de architectonische ontwerpen in combinatie met het ambachtelijk vaardige metselwerk en de zeer gedetailleerde ornamentiek. Het object bezit ensemblewaarden tesamen met de overige tot de Sint Paulus-abdij behorende objecten en binnen de 'Heilige Driehoek' gelegen kloosters als essentieel onderdeel van een historisch gegroeid religieus ensemble. Het object is van belang wegens de gaafheid van ex- en interieur.

Hoofdcategorie

Religieuze gebouwen

Subcategorie

Klooster, kloosteronderd

Functie

Klooster

Monumentnummer*: 520007

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 18 december 2001
Kadaster deel/nr: 13395/2

Monumentnaam**

Abdij Sint Paulus

Complexnummer

520005

Complexnaam

Abdij Sint Paulus

Woonplaats*

Oosterhout

Gemeente*

Oosterhout

Provincie*

Noord-Brabant

Straat*

Hoogstraat

Nr*

80

Toev.*

Postcode*

4901 PK

Woonplaats*

Oosterhout

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Oosterhout

Sectie*

G

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

2840

Rijksmonumentomschrijving**

Hoogstraat 80, Oosterhout (onderdeel 2)

Inleiding.

Aan de zuidzijde van het terrein, nabij de Monnikendreef gelegen WERKPLAATS met diverse ateliers uit 1927, ontworpen door pater Jacques van der Mey in Ambachtelijk-traditionele bouwtrant met elementen van de Engelse landhuisstijl en de Amsterdamse School. Het ontwerp betrof een proefmodel voor een later te bouwen devotiekapel in Egmond. Het werk werd door de monniken zelf uitgevoerd. Een deel van het gebouw wordt thans nog steeds als atelier gebruikt. Het interieur is op onderdelen gewijzigd en gemoderniseerd. Door de bouw van dit ateliergebouw konden verschillende, tot dan toe verspreid gelegen werkplaatsen onder één dak worden samengebracht. Het betrof in eerste aanleg een kleermakerij, boekbinderij, timmerwinkel, kleine drukkerij, (goud-)smederij en, voor pater van der Meij zelf, een schildersatelier. De technische uitrusting werd van jaar tot jaar aangevuld. Sinds 1942 stond het technisch atelier van de abdij ingeschreven bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken onder de naam 'Electrische constructiewerkplaats "De gelaschte Kromstaf": electrisch installatiebureau voor zwak- en sterkstroom, smederij, koperslagerij en zinkbewerking, gas en waterleiding, centrale verwarming en modern sanitair'.

Omschrijving.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het object beslaat een kruisvormige (Latijns kruis) plattegrond met afgeschuinde hoeken aan de langste kruisarm en telt één bouwlaag met een kapverdieping onder een met riet gedekt, samengesteld dak. Aankappende daken op de transept-armen met lagere noklijn maar gelijke dakvoet. Wolfeind aan de noordzijde. Nokken met rode rietvorsten. Schoorsteen aan de oostzijde. De bakstenen, in halfsteens verband gemetselde gevels worden verlevendigd door doorgetrokken kunststenen lateien boven de vensters. Deels versoberde vensters met hardstenen lekdorpels, met veelal houten zes- en achttienruitsramen met (gekoppelde) eenruits bovenlichten. Symmetrische noordelijke kopgevel bekroond met een afgetopte tuitgevel. Centrale deur, overhuifd door een afdak op ijzeren stijlen, geeft toegang tot het voormalige schildersatelier van pater van der Meij. Ter weerszijden, evenals op de verdieping, smalle vensters. Hoofdingang in de westgevel via een opgeklampte deur onder rollaag, eveneens overhuifd door een afdak op ijzeren stijlen. De indeling van het interieur is herkenbaar bewaard gebleven. Kleine vestibule bij de hoofdingang aan de westzijde geeft toegang tot enkele voormalige ateliers aan weerszijden en tot een achtergelegen, tot de oostgevel doorlopende gang. Aan weerszijden van deze gang eveneens (voormalige) ateliers. Opmerkelijke dubbele deur van eigen makelij met in cirkels gevatte panelen (zoals ook in het klooster aanwezig). Balkenzoldering, gecementeerde vloer.

Waardering.

De werkplaats is van algemeen belang. Het object bezit cultuurhistorische waarden als bijzondere uitdrukking van geestelijke, economische en culturele ontwikkelingen, namelijk de vestiging van nieuwe, grotendeels zelfvoorzienende kloostergemeenschappen in het begin van de twintigste eeuw -in dit geval als uitvloeisel van de Franse Wet op de Verenigingen-, de crises van de jaren twintig en dertig, en de opkomst van (kunstzinnige) nijverheid, deels onder invloed van technologische innovaties. Daarnaast vanwege het belang van het bouwtype als proefmodel voor een devotiekapel en voor de typologische ontwikkeling van kloosterwerkplaatsen. Het object heeft architectuurhistorische waarde vanwege de esthetische kwaliteiten van het architectonisch ontwerp.

Het object bezit tesamen met de overige tot de Sint Paulus-abdij behorende objecten en de binnen de 'Heilige Driehoek' gelegen kloosters ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een historisch gegroeid religieus ensemble ten zuidoosten van de kern van Oosterhout. Het object is van belang wegens de herkenbaar bewaard gebleven hoofdvorm.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Industrie

Opslag

Functie

Werkplaats

Loods

Monumentnummer*: 520008

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 18 december 2001
Kadaster deel/nr: 13395/2

Monumentnaam**

Abdij Sint Paulus

Complexnummer

520005

Complexnaam

Abdij Sint Paulus

Woonplaats*

Oosterhout

Gemeente*

Oosterhout

Provincie*

Noord-Brabant

Straat*

Hoogstraat

Nr*

80

Toev.*

Postcode*

4901 PK

Woonplaats*

Oosterhout

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Oosterhout

Sectie*

G

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

2840

Rijksmonumentomschrijving**

Hoogstraat 80, Oosterhout (onderdeel 4)

Inleiding.

Aan de zuidzijde van het terrein, nabij de Monnikendreef gelegen GARAGE (begane grond) annex FRUITBEWAARPLAATS (verdieping) uit 1935, gebouwd in Ambachtelijk-traditionele bouwtrant naar een ontwerp van de paters Guus Caron en Adriaan Vermeulen in samenwerking met architect Alexander Kropholler. Kropholler adviseerde de dakschilden te knikken, steunberen toe te voegen en zware ijzeren scharnieren te gebruiken. Het dak is in de jaren negentig van de twintigste eeuw opnieuw gedekt met moderne betonpannen. Omdat er door de kloosterlingen steeds meer aandacht werd besteed aan fruitteelt groeide de behoefte aan een opslagplaats. In het begin van de jaren dertig werden op het kloosterterrein vele bessen- en frambozenstruiken geplant, later gevolgd door appel-, peren- en pruimenbomen. In de ondergelegen garage werden een automobiel en een motorpomp gestald.

Omschrijving.

Het bakstenen object beslaat een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag met een kapverdieping onder een zadeldak met geknikte dakschilden. Fors dakoverstek met windveren en ziende kap. Overhoeks geplaatste, zich

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

verjongende steunberen met hardstenen dekplaten op de versnijdingen. Het muurwerk van het in halfsteensverband gemetselde object wordt verlevendigd door de overwegend gele bakstenen af te wisselen met enkele rode. Hardsteen wordt verder toegepast voor aanzetstenen, vormstukken, lekdorpels en lateien.

Symmetrische voorgevel met centraal op de begane grond een zware, opgeklampte dubbele garagedeur voorzien van sierlijk smeedijzeren beslagwerk onder een met koppen gemetselde korfboog. Opgeklampte strokendeur op de verdieping onder een met koppen gemetselde rondboog, uitkomend op een balkon met ijzeren balustrade, handgreep en schoren.

In de eveneens symmetrische achtergevel op de begane grond een garagedeur met detaillering als voornoemd. Identieke zijgevels met op de begane grond vier twaalfruits stolpvensters onder hardstenen lateien en met dito lekdorpels. Onder de dakrand drie houten ventilatieluiken onder rollagen.

In verband met de opslag van het fruit op de verdieping is een bakstenen, in halfsteens verband gemetselde zoldering toegepast.

Waardering.

De garage annex fruitbewaarplaats is van algemeen belang. Het object bezit cultuurhistorische waarden als bijzondere uitdrukking van geestelijke, sociaal-economische en agrarische ontwikkelingen, namelijk de vestiging van nieuwe, grotendeels zelfvoorzienende kloostergemeenschappen in het begin van de twintigste eeuw -in dit geval als uitvloeisel van de Franse Wet op de Verenigingen-, verder de crises van de jaren dertig, het opkomende autogebruik en de verbeterde productietechnieken op agrarisch gebied.

Het object heeft architectuurhistorische waarde vanwege de esthetische kwaliteit van de architectonische ontwerp met enkele opmerkelijke, op advies van architect A. Kropholler, toegevoegde bouwkundige details. Het object bezit tesamen met de overige tot de Sint Paulus-abdij behorende objecten en de binnen de 'Heilige Driehoek' gelegen kloosters ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een historisch gegroeid religieus ensemble ten zuidoosten van de kern van Oosterhout. Daarnaast vanwege de functionele historisch-ruimtelijke relatie met een deel van de omliggende, oorspronkelijk agrarisch gebruikte kloostergronden en infrastructurele ontsluiting van het terrein.

Het object is van belang vanwege de herkenbaar bewaard gebleven hoofdvorm en zeldzaam voor wat betreft gecombineerde bestemming en uiterlijke verschijningsvorm.

Hoogstraat 80, Oosterhout (onderdeel 5)

Inleiding.

Nabij de wagenloods bevindt zich ten noorden van het klooster een POMPSTATION uit 1936-1937, het eerste ontwerp van Hans van der Laan in de stijl van de Delftse School. Het werd opgemetseld door de broeders Henri Boelaars, Lambertus Nooyen en Benedictus Nuyten. Tot 1937 pompte men met behulp van een kleine motorpomp ijzerhoudend water uit een zestig meter diepe put bij de keuken. Drinkwater werd met een handpomp uit een put onder de kapittelzaal gehaald. Nabij het pompstation werd in 1936 een nieuwe put geslagen. De oorspronkelijke pompinstallatie, met automatische ontijzering en ontzuring van het bronwater, werd geleverd door de firma Willekens uit Tilburg (thans vervangen).

Omschrijving.

Het bakstenen pompstation beslaat een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag en een kapverdieping onder een met rode, verbeterde Hollandse pannen gedekt zadeldak met licht geknikte en overstekende dakvoet. Dakraam en ranke schoorsteen op het linker dakschild. Het zadeldak zit opgesloten tussen twee, de voor- en achtergevel bekronende trapgevels met op de treden bakstenen ezelsruggen.

Symmetrische voorgevel met centrale klampdeur voorzien van originele ijzeren deurkruk en bovengelegen opgeklampt zolderluik onder strekken. Oostgevel met een houten vierruitsvenster onder strek en met bakstenen afzaat. Westgevel met een opgeklampte, dubbele deur onder een korfboog met aan weerszijden twee smalle, diep gelegen vensters onder strekken en met bakstenen afzaten. Zuidgevel blind.

De oorspronkelijke indeling is bewaard gebleven. De westelijke poort geeft toegang tot de aan de zuidzijde gesitueerde machinekamer die circa 2/3 van de plattegrond beslaat. Via de noordelijke ingang is een ondiepe, maar de gehele breedte bestrijkende dienstruimte toegankelijk.

Waardering.

Het pompstation is van algemeen belang. Het object bezit cultuurhistorische waarden als bijzondere uitdrukking van geestelijke en technische ontwikkelingen, namelijk de vestiging van nieuwe, grotendeels zelfvoorzienende kloostergemeenschappen in het begin van de twintigste eeuw -in dit geval als uitvloeisel van de Franse Wet op de Verenigingen- en verder de verbeterde drinkwatervoorziening onder invloed van technologische innovaties. Daarnaast vanwege het belang van de typologie voor de ontwikkeling van pompstations. Het object heeft architectuurhistorische waarde vanwege de esthetische kwaliteiten van het architectonisch ontwerp.

Het object bezit tesamen met de overige tot de Sint Paulus-abdij behorende objecten en de binnen de 'Heilige Driehoek' gelegen kloosters ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een historisch gegroeid religieus ensemble ten zuidoosten van de kern van Oosterhout. Daarnaast vanwege de functionele historisch-ruimtelijke relatie met de in de nabijheid geslagen waterput. Het object is van belang wegens de gaafheid van het exterieur.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Religieuze gebouwen	Klooster, kloosteronderd	
Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen	Opslag	Garage (G)
Boerderijen, molens en bedrijven	Industrie	Nutsbedrijf

Monumentnummer*: 525658

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 18 december 2001
Kadaster deel/nr: 13395/2

Monumentnaam**

Abdij Sint Paulus

Complexnummer

520005

Complexnaam

Abdij Sint Paulus

Woonplaats*

Oosterhout

Gemeente*

Oosterhout

Provincie*

Noord-Brabant

Straat*

Hoogstraat

Nr*

80

Toev.*

Postcode*

4901 PK

Woonplaats*

Oosterhout

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Oosterhout

Sectie*

G

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

2840

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding.

Ten noorden van het klooster bevindt zich een LOODS voor karren en landbouwwerktuigen, gebouwd in 1932 in Ambachtelijk-traditionele bouwtrant naar een ontwerp van pater Guus Caron. De bouw van deze loods leidde binnen het klooster feitelijk tot de oprichting van een zelfstandig bouwbedrijfje. Het ontwerp en de uitvoering werden door pater Caron en de broeders van de timmerwinkel zelfstandig gerealiseerd.

Omschrijving.

Het object beslaat een rechthoekige plattegrond en telt n bouwlaag en een kapverdieping onder een met Hollandse pannen gedekt schilddak. Midden op de nok een houten klokkenstoel onder een tentdakje met geknikte schilden. Stallingsingangen in de noordgevel, die door houten stijlen op poeren wordt opgedeeld in vijf traveen. Overige gevels ingevuld met niet-dragend metselwerk in een wild verband. In de westgevel twee met rollagen omzoomde ruitvormige vensters. In de oostgevel een versoberd beluikt stolpvenster onder strek. Vijf traveen brede achtergevel met blind muurwerk tussen houten stijlen.

Een houtskelet met tussenbalkgebint, bestaande uit met korbelen verstevigde stijlen en ingelaten tussenbalken, ondersteunt de gordingenkap. Met tegels belegde binnenvloer.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Waardering.

De loods voor karren en landbouwwerktuigen is van algemeen belang. Het object bezit cultuurhistorische waarden als bijzondere uitdrukking van geestelijke, economische en agrarische ontwikkelingen, namelijk de vestiging van nieuwe, grotendeels zelfvoorzienende kloostergemeenschappen in het begin van de twintigste eeuw -in dit geval als uitvloeisel van de Franse Wet op de Verenigingen-, de crises van de jaren dertig, en de verbeterde productietechnieken op agrarisch gebied. Het object heeft enige architectuurhistorische waarde vanwege de decoratieve kwaliteit van met name de klokkenstoel. Het object bezit tesamen met de overige tot de Sint Paulusabdij behorende objecten en de binnen de 'Heilige Driehoek' gelegen kloosters ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een historisch gegroeid religieus ensemble ten zuidoosten van de kern van Oosterhout. Daarnaast vanwege de functionele historisch-ruimtelijke relatie met een deel van de omliggende, oorspronkelijk agrarisch gebruikte kloostergronden.

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Opslag

Functie

Loods

Monumentnummer*: 525661

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 18 december 2001
Kadaster deel/nr: 13395/2

Monumentnaam**

Abdij Sint Paulus

Complexnummer

520005

Complexnaam

Abdij Sint Paulus

Woonplaats*

Oosterhout

Gemeente*

Oosterhout

Provincie*

Noord-Brabant

Straat*

Hoogstraat

Nr*

80

Toev.*

Postcode*

4901 PK

Woonplaats*

Oosterhout

Situering

Locatie

Kadastrale gemeente*

Oosterhout

Sectie*

G

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

2840

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

Nabij de wagenloods bevindt zich ten noorden van het klooster een POMPSTATION uit 1936-197, het eerste ontwerp van Hans van der Laan in de stijl van de Delftse School. Het werd opgemetseld door de broeders Henri Boelaars, Lambertus Nooyen en Benedictus Nuyten. Tot 1937 pompte men met behulp van een kleine motorpomp ijzerhoudend water uit een zestig meter diepe put onder de kapittelzaal gehaald. Nabij het pompstation werd in 1936 een nieuwe put geslagen. De oorspronkelijke pompinstallatie, met automatische ontijzering en ontzuring van het bronwater, werd geleverd door de firma Willekens uit Tilburg (thans vervangen).

Omschrijving

Het bakstenen pompstation beslaat een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag en een kapverdeling onder een met rode, verbeterde Hollandse pannen gedekt zadeldak met licht geknikte en overstekende dakvoet. Dakraam en ranke schoorsteen op het linker dakschild. Het zadeldak zit opgesloten tussen twee, de voor- en achtergevel bekronende trapgevels met op de treden bakstenen ezelsruggen. Symmetrische voorgevel met centrale klampdeur voorzien van originele ijzeren deurkruk en bovengelegen opgeklampt zolderluik onder strekken. Oostgevel met een houten vierruitsvenster onder strek en met bakstenen afzaat. Westgevel met een opgeklampte, dubbele deur onder

een korfboog met aan weerszijden twee smalle, diep gelegen vensters onder strekken en met bakstenen afzaten. Zuidgevel blind. De oorspronkelijke indeling is bewaard gebleven. De westelijke poort geeft toegang tot de aan de zuidzijde gesitueerde machinekamer die circa 2/3 van de plattegrond beslaat. Via de noordelijke ingang is een ondiepe, maar de gehele breedte bestrijkende dienstruimte toegankelijk.

Waardering

Het pompstation is van algemeen belang. Het object bezit cultuurhistorische waarden als bijzondere uitdrukking van geestelijke en technische ontwikkelingen, namelijk de vestiging van nieuwe, grotendeels zelfvoorzienende kloostergemeenschappen in het begin van de twintigste eeuw - in dit geval als uitvloeisel van de Franse Wet op de Verenigingen- en verder de verbeterde drinkwatervoorziening onder invloed van technologische innovaties. Daarnaast vanwege het belang van de typologie voor de ontwikkeling van pompstations. Het object heeft architectuurhistorische waarden vanwege de esthetische kwaliteiten van het architectonische ontwerp. Het object bezit tesamen met de overige tot de Sint Paulus-abdij behorende objecten en de binnen de 'Heilige Driehoek' gelegen kloosters ensemblewaarden als essentieel onderdeel van een historisch gegroeid religieus ensemble ten zuidoosten van de kern van Oosterhout. Daarnaast vanwege de functionele historisch-ruimtelijke relatie met de in de nabijheid geslagen waterput. Het object is van belang wegens de gaafheid van het exterieur.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Nutsbedrijf

Monumentnummer*: 525662

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 18 december 2001
Kadaster deel/nr: 13395/2

Monumentnaam**

Abdij Sint Paulus

Complexnummer

520005

Complexnaam

Abdij Sint Paulus

Woonplaats*

Oosterhout

Gemeente*

Oosterhout

Provincie*

Noord-Brabant

Straat*

Hoogstraat

Nr*

80

Toev.*

Postcode*

4901 PK

Woonplaats*

Oosterhout

Situering

Bij

Locatie

Kadastrale gemeente*

Oosterhout

Sectie*

G

Kad. object*

Appartement

Grondperceel

2840

Rijksmonumentomschrijving**

Inleiding

Het terrein van het klooster bestaat uit gronden met een divers gebruik, direct gerelateerd aan de geschiedenis en het gebruik van het klooster. De tuin is tijdens de bouw van het klooster aangelegd naar plannen van architect Paul Bellot. Het noordwestelijk van het klooster gelegen terrein werd ommuurd. Daarbinnen werd een rechthoekig lanenstelsel aangelegd, dat een akkerbouwveld omgaf. Hier werd gewandeld in carré-opstelling. Centraal in het veld werd de begraafplaats gesitueerd. Ten westen hiervan werd - binnen de ommuring - een bos aangelegd met slingerpaden. Dit vormt een kering tegen de wind, belemmert wederzijdse inblik met de naastgelegen Onze-Lieve-Vrouwe abdij en bood gelegenheid voor solitaire wandelingen. Ten zuidoosten van het klooster werden moestuinen en boomgaarden aangelegd in de nabijheid van de fruitbewaarplaats (onderdeel 4) en de keuken van het klooster.

Omschrijving

Ommuurde tuin, bestaande uit een van oorsprong open, rechthoekig terrein omgeven door lanen met centraal de begraafplaats. Ten westen hiervan, maar binnen de ommuring, een bos met slingerpaden. De zuidelijke langs het open veld met kerkhof is in zuidoostelijke richting doorgezet. Deze as vormt de centrale ontsluiting van de kloostertuin naar de landbouwgronden. Halverwege wordt deze as gekruist door de centrale laan die de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

hoofdaansluiting met de Hoogstraat vormt. Rond dit kruispunt bevinden zich (moes-)tuinen en boomgaarden.

Waardering

De tuin van de Paulusabdij is van algemeen belang vanwege: * de historische, visuele en functionele samenhang met het klooster; * de typerende aanleg bestaande uit lanen en paden voor recreatie en meditatie in groeps- en privéverband; * de voor kloosters kenmerkende begraafplaats op eigen terrein; * de ommuring, een voor kloostertuinen zeer typerend gegeven; * de aanleg door architect Paul Bellot.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	Tuin
Religieuze gebouwen	Klooster, kloosteronderdl	Kloosterbegraving(F)